

ЛЕМ.фм+

ПАНРУСІНСЬКИЙ ТИЖДЕННИК № 10 23.05-29.05.2016

WWW.LEM.FM

Пацятіна. НИЧ вецце

6

Лемконаліі 2016
во Вроцлаві

8

Памятна табла Пещак-
кови в його роднім
Великім Липнику

14

ІХ Біенале Лемків-
ской/ Русиньской Куль-
туры в Крениці

Зміст.

Редакція.

Рекомендуємо //

5

Шеф порадців Гройсмана: Русини існують. Мам русинське коріння

Іван Міклош, визначний словацький економ, бывший словацький міністер і підприємець у новій владі Володимира Гройсмана став шефом порадців премера...

6

Лемконалії 2016 во Вроцлаві

8

Памятна табла Пещакови в його роднім Великім Липнику

10

Стара лемківска яблінквітне

12

Виникає фільм о пашовану за першой републіки. По русиньскы

14

IX Бієнале Лемківской/ Русиньской Культуры в Креници

16

Русиньскій Фестіваль

25

Інновіца 2016

28

101 років тому в Талергофі...

30

Сканзен

32

В найближшым тыжни

34

Скоропис

Редакція:

Шефредактор:
Демко Трохановскій,
технічний редактор:
Наталія Малецька-Новак,
члены редакції:
Богдан Гамбаль,
Севериян Косовскій,
Петро Медвідь,
Павел Малецькій.

Мурянчыско

Мурянка з муряночком
доріжком стежечком
серед свойого світа
диганяют жытя

Помож сестричко
помож братчыку
сама не двигну
тоту іглу
О ту на горбочку
о ту при ялици
збудуєме хыжку

Спокійно тихіцько
будеме сой жыти
од червів хробаків
рідний ліс хоронити

Двигаі ся хыжко
мірай інжынiрю
жебы ся не сховзло
мурянчыско

Болят мя ручкы
болят мя ножкы
цілий ден ходилам
аж під тамту сосну
зато серце мое
од радости мліє
бо уж на вершечку
вінчык зеленіє

Спочывай сестричко
спочывай братчыку
ліса шум несе сон
пора одпочынку

**Хру хру
дика свиня
хру хру
іде з рылом
цілу морду
аж по уха
штурила**

**Ратицями молотила
в іклах злісно тырмосила
цілым лісом
цілым світом
обносила**

Гей гей сестричко
гей гой братчыку
сама не двигну
тоту іглу

А ту
на горбочку
а ту
при ялици
збудуєме хыжку

Петро Мурянка

Зо збіркы: «Мурянчыско», яку выдало Українське
Соспільно-Культурне Товариство, Варшава 1984. ●

Демко Трохановскій
шефредактор

На знімці шефредактор тыжденника
Демко Трохановскій.

Шеф порадців Гройсмана: Русини існують.

Мам русинське коріння

Іван Міклош, визначний словацький економ, бывший словацький міністер і підпредседа влады русиньского походжіня ся у новій владі Володимира Гройсмана став шефом порадців премера. Як порадця на Міністерстві фінанцій України робив вже довшый час. У новій владі му было понукнуто і кресло міністра фінанцій, но условії, же міністер мусить мати українське гражданство, Міклош не був способный сповнити.

Приятьом українського гражданства бы стратив тото словацьке, што Міклош і про словацькы медії веце раз повів, же бере за основный проблем того, жебы досправды став ся міністром на Україні, кідьже словацьке гражданство брав за свою пріоріту і не хотів о нього прийти. Перша влада Роберта Фіца в роках 2006–2010 зачала одобрвати гражданство тым, котры здобыли гражданство іншой державы. Была то словацька остра реакція на мадьярську легіслатіву, котра уможнила роздавати гражданство заграничным Мадьярям.

Міклош але і так продовжує свою роботу на Україні, де є вже веце як місяць шефом порадців премера Гройсмана. Із той нагоды з ним український портал НВ Бізнес зробив інтервю, в котрім ся редактор Іван Верстюк опросив і на Міклошово походжіня.

Верстюк ся Міклоша опросив ці є правда, што ся пише у Вікіпедії, же має українське коріння. Міклош оправив редактора, кідь повів:

«Кідь мам быти точным, маю русинське коріння. На Україні є приято думати, же окремый русинський етнос не існує, но в реальности він існує.

Я ем ся народив на северовыходній Словакії, де як раз і жыють Русини. Комуністична Чехословакія не визнавала Русинів як етнос, зато ся вшыткы Русини брали за Українців. У документах моїх родічів было зазначено, же суть Українці. У тім вопросі є іщі еден аспект – релігійный. Мої родічі были грекокатоликами, але комуністы заказали Грекокатолицьку церьков, офіціално дозволили лем російське православля. На початку 1990-тых років люди наконець дістали право вирішувати – ці суть Русини ці Українці, грекокатолици або православны. Векшына наверхула ся до свойой русиньской ідентичности і грекокатолицькой віры. У тій векшыні і мої родічі», пояснював у інтервю Міклош.

Припоминаме, же Іван Міклош у 2011-ім році коло перепису насеління записав собі русиньску народность. В кампані перед переписом дав свое выголошіня русиньськым організаціям о свойім русиньскім походжіню і о тім, жебы ся люди голосили ку свойій народности. Тото выголошіня было выдруковано на плаґатах, котры ся дістрібуовали міджі людей. ●

Петро Медвідь
petro@lem.fm

Лемконалія 2016 во Вроцлаві

Севериян Косовскій
seweryjan@lem.fm

В четвер, 12. мая т.р., во Вроцлаві проходили шторічны студентскы ювеналіі. Того рока лемківскы студенты, для котрых Вроцлав остал містом періоду іх студій, зорганізували спільне празднуваня того найбільшого студентского свята. В столиці Нижнього Шлеска студию вельох молодых Лемків, головні походячых з другых місцевости на чужыні, але Вроцлав притігат тіж люди з Лемковины, котры рішыли розвивати ся гын, лишаючы другій академіцкій центр, яким в Малопольщы являт ся Краків.

В рамках Лемконалій, лемківска команда рішыла переоблечы ся за піратів, хоц пропозицій было вельо, м.ін. смерфы, або преісторичны люде, жыючы в печерах. Подія зачала ся спільным походом од. 11.00 год. спід будинків Вроцлавской Політехнікы, котра містит ся на Грунвальдскым Пляци. Одтамале пару тисячів вроцлавскых студентів з ріжных університетів міста перешло шумным походом на тзв. віттігово, т.е. студентске містчко, де положены сут академіцкы бурсы. Лемківска команда зрыхтувала спеціальні на тоту нагоду транспарент, писаний в лемківскым та польскым языках. При тій нагоді організаторы акції зорганізували кошелькы, котры навязуют до популярного серіялю *Game of Thrones*, а тіж наклейкы.

Фінальном подійом, котра товаришыла походови, был спільний гріль. Місцьом стрічы был беріг Одры коло тшебніцкых мостів, де молодіж, окрем смакуваня грільового ідла, бавила ся шумні при лемківскым співі. Авторами знімок сут **Александра Кулик**, **Яков Бубернак** та **Марта Кузяк**. ●

Анна Кузмякова
kuzmiakovaanna@gmail.com

Памятна табла Пещакови в його ріднім Великім Липнику

У неділю – 15-го мая того року одбив ся у селі Великий Липник Старолюбовнянського окресу святочний акт одкрыта памятной таблы, яка є присвячена визначному родакови села Проф. Юдр. Янови Пещакови, др. н., котрый ся визначнов міров заслужыв о розвиток села.

Одкрыта таблы Я. Пещакови, фот. Анна Кузмякова.

Головно тым, же Великий Липник ся став централным селом і про навколишніх пять сел. Ту був выбудованый здравотный центр, основна школа, де ходять діти із навколишніх сел, але і іншы потрібны склепы, службы, дружство і т.д. Памятна табла была одкрыта на будинку Сельского уряду за участи доктора Михала Пещака, наймолодшого брата Яна Пещака, котрый жыє в Кошыцах, ПгДр. Олгы Глосіковой,

ДрСц., директоркы Словацького народного музея – Музея русиньской культуры в Пряшові, Інґ. Петра Сокола, посланця Пряшівського самосправного краю, Інґ. Петра Лабанта, старосты села Великий Липник, посланців Сельского заступительства, великой родины Пещаковых і жытелів села Великий Липник. Святочну подію своїм культурным программом обогатила домашня співацька група Вородай.

Ян Пещак народив ся 10-го фебруара 1925-го року у селі Великий Липник. Штудовав на Руській гімназії в Пряшові, потім

на Правницькій факулті Універзیتی Коменьского в Братіславі (1950). Робив на Генералній прокуратурі Чеськословеньской републікы (1950–1960), од 1960-го року на Правницькій факулті Карловой універзیتی в Празі як ведучій катедры і Інштитуту криміналістики (1967–1974). Быв намістником міністра внутрішніх діл ЧССР (од 1970 р.), ректором Высокой школы, міністром справедливости і генералным прокуратором ЧССР. Выдав многы научны фаховы публікації з области криміналістики.

Ян Пещак, як вірний Русин, знав історію русиньского народа, барз добрі памятав на традиції свого рідного села Великий Липник, а то нелем на світські, але і церковны.

Быв великим сімпатизантом русиньского руху, котрый ся наповно зачав розвивати зачатком 90-ых років минулого столітя. О тім свідчили і його интересны статі, котры были опублікованы в часописі Русин під псевдонімом Янко Липничан. Кідь приходив із Праги на Словакію, окрем свого рідного села, любив навщівити і нашу редакцію Русина. Хоць Ян Пещак за свого активного живота робив на високих постах, був скромным чоловіком, котрый не забывав на свое русиньске коріння і на поміч своїм родакам. Умер Ян Пещак як 90-річний – 16-го мая у 2015-ім році в Празі. ●

Стара ЛЕМЖІВСКА ЯБЛІН

КВИТНЕ

Туристична агро-газдівка в Липівці – Гуткова Колиба – на Східній Лемковині опублікувала в інтернеті реляцію – надзвичайної краси фільм, в котрым головным актором є стара лемківська яблїн.

В звуковій стежці виступают в образі іщы співаючы птахи і голосно брэнкаючы пчолы, котры зберают солодкій нектар з квітя. Фільм найдете під адресом: www.youtube.com/watch?v=e11_Xs1tRgc

Липовец то выселене і знищене по акції Вісла лемківське село, недалеко Яслиск, малого місточка, положеного на східній Лемковині. До войны, в 1936 році в Липівці і сусідній Черемсі жыло 532 грекокатоликів і 650 православных. В селі были дві церкви, стара – св. Миколая Чудотворця, побудувана в 1640 р. і нова, недокінчена, побудувана в 1931 р. В другій половині XIX ст., коли парохом в Липівці был о. Миколай Волошынович, народил ся в селі Александер Волошинович, визначний русиньскій діяч, приятель Добрянського, уйко Антонича.

За історичными джерелами, село Липовец мало бы основати в XVI ст. 12 вандрівных газдів з Волощыны. Назва села мала ся взяти од липового ліса, котрий порастал горы кругом села. Земля разом з лісами належала до перемышльських латиньських єпископів. По знесіню панщыны Липівчане трудили ся гандльом мазю – головно на Пряшівській Руси і на Мадярах. Прото прозывали їх «мазярами».

Вчас Великой Войны през село переходил фронт. Третья част села была товды спалена Мадярами. На яр 1929 р. векшына жытелів села перешла на православя. Причынили са гу тому економічны обставины – коштовна будова новой грекокатолицькой церкви, події в сусідній Тыляві і агітация вертаючых з Америки робітників з Липівця. ●

Молодий студент Університету Томаша Баті в Зліні Іво Репчік, котрого коріня сягать до Лабірської долини, наточів в селі Габура в окресі Міджілабірці часть фільму «Пашованый товар». Тему, як говорить, має в голові вже од часів, коли слухав оповіданя о пашованю почас першой републіки од стрыка і тетох на выході Словакії. Інформацію принесла словацька державна пресова аґентура TASR.

Подля слов Репчіка за Першой чехословацькой републіки пашовали жены, хлопы і діти без різниці віку. «Быв то властно вымінный бізнис з товаром, котрый в даній області не было дістати» повів молодой фільмарь з тым, же почас тотых пашовань через граніці выникло много страшных і гуморных історій.

Интересный способ натачаня

Репчік говорить, же фільм буде образowo интересный тым, же є точеный камераманом Філіпом Кноллом, котрый вказує вольность свого професійного рукопису і свій властный погляд на даный реґіон.

Із технічного боку є фільм интересный тым, же часто хоснує ся погляд головного героя, такзванный Point of View. Значить у фільмі будуть образы, котры буде мож публіка видіти як бы зо свого погляду – як бы была сама головным геройом фільму. Тота метода має за словами Репчіка «погласкати» автентичность тутешнього погляду людей.

Твор є примарно выдуманный на основі звуковой драматургії. В многих моментах як раз звук пояснює позерательови сітуацію або розкрывать почутя акторів.

Фільм по русиньскы грають Габурчаны

«Пашованый товар» буде лем чисто в русиньскім языку. «Тот язык є красный. Стрічам ся з ним од маленька і прийде мі природным про тамтешне оточіня,» повів про аґентуру TASR Репчік. Габуру, в котрій ся натачало, хотів подля своїх слов захопити в іщі непоскверненім штадію, кідьже сам видить, же русиньскый язык ся в многих селах помалы вытрачат. Хоць часть фільму, котра ся робила в Габурі, є вже зроблена, фільмарі ся до ньой вернуть іщі восени.

Жытелі Габуры ся до натачаня фільму актвіно залучіли. Грають головны і меншы ролі. Обсадив їх там Репчік. «Іде о аматерів, котры ня барз приємно несподівали свойов валушностьов односно тых справ. Обсадив ем їх із тугов по досягнутю автентичности резултату і русиньской бісіды,» додав молодой фільмарь. ●

Выникать фільм О Пашованю за першой републіки. По русиньскы

Петро Медвідь
petro@lem.fm

IX Бієнале Лемківської/Русиньської Культури в Крениці

Демко Трохановскій
demko@lem.fm

Коли одбывала ся перша едиция Бієнале Лемківської/Русиньської Культури в Крениці в 2000 році, одраз было оно задумане на подію, котра, як виходит з назвы, буде проходила што два роки. Порожні роки креницькой імпрезы мали выполняти подібны стрічы на полудньовым боці Карпат – в плянах был найблизший Бардиів, пак Пряшів. Хоц з тых плянів нич не вышло, креницьке бієнале буде мало не одолга свою уж девятую едицию.

Од самого початку Бієнале Лемківської/Русиньської Культури мало мультжанровий характер. Каждый рік мож на ним видіти не лем музичны выступы. До сценічных концертів доходят выставки русиньских творців, дискусийны панелі, науковы сесіи, а організаторы (Стоваришыня Лемків і Світова Рада Русинів враз з все підпорюючым імпрезу Містецькым Урядом в Крениці) не забывають тіж о театральных песах та інчых видах русиньской культуры.

Не інакше буде того рока. Дводньову подію, на котрій выступлят ансамблі з Польщы, Словації, Мадяр, України, Румунії, Сербії і Хорвації, дополнит одкрыта выставка творців, выступ єдиного во світі професійо-нального русиньского театру – Театру Александра Духновича в Пряшові з песома «О двох генералах», літературний вечер, та популярно-наукова сесія о сучасній русиньській культурі.

Крениця (поль. Krznica-Zdrój) славит ся своіма мінеральныма водами. До того курорту уж понад пилтора століття приходят люде зо вшыткых кутиків світа, жебы оддыхнути свіжым повітрям і покріпити своє здо-

ровля. То тіж місце нерозлучно звязане з Лемками, котры до 1947 р., т.є. до неславной Акції «Вісла», заселяли околиці Крениці, а в самым місточку, в полудньовій його части – смотрячы на етнічний состав жытелів – до выгнання были більшістю.

Находят ся ту три лемківскы церкви, дві забытковы і єдна сучасна. Стары церкви то мурувана, положена в части званій Крениця-Село, грекокатолицка церков свв. Петра і Павла, збудувана в роках 1872–75 і грекокатолицка деревяна церков Покровы Пресвятой Богородиці (днес римокатолицкій костел), збудувана в роках 1887–88 в Солотвинах (колиси было то оддільне од Крениці село) та новий православний храм св. Владимира, збудуваний в роках 1983–1996.

Днес Крениця єст важным пунктом на мапі сучасного русиньства. Од початку 80. рр. XX ст. жыє ту, творит і працує Петро Муранка-Трохановскій, выдатний лемківскій-русиньскій поета, писатель, композитор, учитель, редактор двомісячника «Бесіда», автор вельох важных для русиньской достоменности творів, воспільний діяч та дяк і диригент місцевої православної парафії св. Владимира, в котрій, як єдній з не-вельох в Польщы, деякы части богослужынь (Апостол, Євангелия) чытаны сут в лемківскым языку. В притворі церкви находит ся таблица, написана по русиньскы.

Ту тіж діял Методий Трохановскій (1885–1948), єден з основателів Лемко-Союза, переслідуваний польскыма властями за прихильніст Рускій Народній Республіці Лемків, а потім НКВД, автор першых в межевоєнним періоді учебників до науки лемківского языка і ініціатор введіння лемківского языка як предмету до систему основного шкільництва в 30 рр. XX століття. Крениця была тіж містом, в котрым жыли выдатны русиньскы персоны – о. Гавриіл Гнатишак (1850–1916), Талергофец (вмер в віденьській тюрмі) та його сын, правник – др Орест Гнатишак (вбитий гітлерівцями в Аушвіц), і другы члены родины, переслідуваны вчас австрійского террору і Світовой Войны, поневолены в Талергофі, або вчас ІІ СВ в Аушвіц.

В Крениці вродили ся знаны Русины, м.ін. митрополита Йосиф Сембратович (1821–1900), барз шануваний посеред Лемків владыка грекокатолицкой перемышльської єпархії і Епифан Дровняк (знаний шырше як Никыфор Креницькій, 1895–1968), выдатний лемківскій представник наівной штуки, знаний в цілым світі маляр-примітивіста. В Крениці находит ся Музей Никыфора, його памятник з лемківскым підписом і гріб на старым цмонтері. Не забывають о ним і організаторы, понеже – што являт ся уж традицийом креницького бієнале – першы пункты ІХ Бієнале Лемківської/Русиньської Культуры зачнут ся од панихіды над гробом Никыфора, а од посвяченого йому памятника, по зложыню квітя, запрошены ансамблі перейдут в хороводі до креницькой пияльни, де одбудут ся музичны концерты. ●

СТОВАРИШЫНЯ ЛЕМКІВ
СВІТОВА РАДА РУСИНІВ
і МІСТЕЦКІЙ УРЯД В КРЕНИЦІ

просят Вас на

ІХ МІДЖЕНАРОДНЕ БІЄНАЛЕ ЛЕМКІВСКОЙ / РУСИНЬСКОЙ КУЛЬТУРЫ КРЕНИЦЯ '2016

ПРОГРАМ

27 мая (пятниця)

- 13.30 – панихіда над гробом Епифана Дровняка – Никыфора
- 14.30 – зложыня квітя під Памятником Никыфора; хоровод ансамблів
- 15.00 – одкрыта выставка русиньских творців
- 15.00 – **I КОНЦЕРТ** з участю ансамблів з Польщы, Словації, Угрів і України; вручыня Премії ім. Василя Турока-Гетеша
- 19.00 – театральний спектакль – *О двох генералах* в выконаню Театру Александра Духновича в Пряшові
- 21.00 – літературна бесіда – пенсийон „Мева“

28 мая (субота)

- 9.00 – засіданя Світовой Рады Русинів (заперта сесія)
- 12.00 – популярно-наукова сесія посвячена сучасній русиньській культурі – пенсийон „Мева“
- 15.00 – **II КОНЦЕРТ** з участю ансамблів з Польщы, Румунії, Словації, Сербії і Хорвації
- 17.30 – запертя ІХ Бієнале Лемківської / Русиньської Культуры

Організаційне Бюро Бієнале, выставки і выступы ансамблів – Головна Пияльня

Зреалізувано вдякы дотации Міністра Внутрішніх Справ і Адміністрації та річовій помочы Містецького Уряду в Крениці

Медияльний патронат:

Ministerstwo
Spraw Wewnętrznych
i Administracji

GAZETA
Krakowska
Benedykt

Бієнале Бієнале Бієнале Бієнале

Музей Русиньської Культуры на Русиньскым Фестівали

Демко Трохановскій
demko@lem.fm

Русиньскій Фестіваль во Свиднику то не лем події, звязаны з музичныма концертами, котры проходят на сцені свидницкого амфітеатру. Цілий тыжден в ріжных місцях Свидника проходят і другы події, котры што рока прикрашають тот бодай найбільший русиньскій фестиваль на світі. Першом з них, будучом тіж одкрытьом тогорічного фестивалю, буде презентация о активностях, акциях, подіях і вшиткым, што ся діє в Словацкым Народным Музею – Музею Русиньской Культуры в Пряшові. Початок і одкрытя фестивалю одбуде ся 23. мая 2016 р. о 15.30 год. в Піддукляньскій Бібліотеці во Свиднику.

Музей Русиньской Культуры в Пряшові, котрий єст одділіньом Словацкого Народного Музею, як головны задачи має статутowo записаны: досліджання, громадженя, забезпечаня, консервацію і удоступняня для публіки проявів материяльной, соспільной і по части духовой культуры Русинів. Днес активніст пряшівських музейників зосереджат ся на документуваню русиньского ремесла, штуки і культурных памяток на Словації, хоц деклярують они заінтересуваня пошырюваньом музейного збіркового фонду о артефакты і памятки з інчых держав, котры заселяють Русины. Музей Русиньской Культуры в Пряшові то єдна з професійональных інституцій, плекаючых русиньску культуру на Словації. ●

«Дівчатко і жебрак»

Богдан Гамбаль

gambal@lem.fm

В рамках Русиньского Фестівалю во Свиднику, в віторок 24. мая, о 9.00 год. організаторы щиро просят до місцевого Дому Культуры позерати на театральний спектакль про діти пн. «Дівчатко і жебрак».

Сценарий пьесы написала Людмила Шандальова, спектакль режисерує Даріна Маркова, а акторами будут школярі Основной Артистичной Школы во Свиднику. Як пише авторка – ідея дитячої театральной гри виходит зо стародавней народной приповідкы, а ей головным заміром є вказати, же пыха, як єдна з людских властивости, є в каждом часі джерелом зла, а наконец і людского нещестя.

Приповідка ся зачынат в г'аздівскій хыжы, де пілсирота, молоде дівча – Ганичка – є выставлена на неперестанне поневераня од мачохы. Каждоденна критика і тяжка робота ей преслідує, но она, вихована в послуху, принимат свою долю покірні аж до часу, коли мачоха докаже такой злости і бездушности, же сироту выжене з дому. Нещестна Ганичка заблудит до ліса, а тот ся ей стане новым домом і даст ей новий смысл жывота. Напомічны будут лісны звірятка, котры ей принимают за свою, зжыє ся з лісом і найде внутрішній спокій. Але на другій страні покій не находит мачоха. Тоту же, пыха і інтригы доведут до трагічных подій. Вкінци, мачоха з мужем, як жебракы, намагають ся найти одпущыня за свої поступкы і пыху. Як ся іх дороги зас пересічут і стрітят ся з Ганичком, мачоха буде выставлена тяжкій пробі покаяня. Пыха є міцно поражена, а любов, як найбільше людске богатство, переможе.

Сердечні Вас запрашаєме в імени авторів і акторів на премєру русиньского театру про діти в спектакли «Дівчатко і жебрак», які одбуде ся в рамках Русиньского фестивалю 2016 во Свиднику. ●

IV Русиньскій Фестіваль

«Фантазія»

Театер Александра Духновіча

Петро Медвідь

petro@lem.fm

Театер Александра Духновіча в Пряшові – єдиний на світі професіональний русинський театр, як свою другу прем'єру у своїй ювілейній 70-ій сезоні приготував твір Фантазія Козьми Пруткова. Режії пєсы в тлумачіню Валерія Купки ся тот раз в театрі хопив Светозар Спрушанський, котрый з театром співпрацював вже на дакілько пєсах. Фантазія теперь прийде і на фестивал до Свідника.

Пруткова Фантазія є легоньков комедійов зо співанками. Публіка ся буде коло позераня на ню файно забавляти. А нєлем того! Козьма Прутков (легєнда, но ведно з тым выдумка і фікція) – в реалности Алексей Толстой і Алексей Жемчужников, написали „vaudeville“ Фантазія із ясним заміром: пародованьом того жанру высміяти ся туньом смаку втогдышньої сполочности. Криве дзеркало того твору і днешній публіці вказує то, што денно конзумує. Річі і творы, котры ей вже ани не бавлять або бы ей бавити не мали. Бо іде о бесцінну забаву і гїч. Пєса такы творы нєлем зосмішнює, але ся односно них і критично вставлять. Кладе вопросы: У якім світі то днесь жыєме? У світі досправдовых вартостей або повсякденной поверхности? Існує іщі уменя або лем його карікатура? Обколєсує нас гїч – в цінах і думаню? На чім ся іщі (або вже лем?!) в театрі докажеме забавляти? І о тім є кекешна, делікатно себепародична, но все іронічна театрална комедія із пера російского класіка.

Прем'єра Фантазії в Театрі Александра Духновіча в Пряшові одбыла ся дня 11-го децембра 2015 р. В рамках Фестивалу културы Русинів Словєнска пєсу можете видіти у віторок 24-го мая 2016-го року о 19.00 год. На сцені свідницького Дому културы буде мож видіти Євгенія Либєзнюка, Ладіслава Ладоміряка, Міріяму Гайдошову, Людмилу Лукачікову, Светлану Шковранову, Зузану Ковалчікову, Данієлу Либєзнюк, Ярославу Сисакову і Любоміра Міндоша.

IV Русинський Фестіваль

Презентація ІРЯК ПУ у Свіднику

В рамках програму 3. Русинського фестивалю в Свіднику в середу 25. мая 2016 ся одбуде презентація Інституту русинського языка і культуры Центра языків і культур народностных меншын Пряшівской універзіты у Пряшові.

ПгДр. Кветослава Копорова, ПгД., одборна асистентка інституту, студентам свідницьких середніх школ у просторах Середній здравотной школы у Свіднику представить акредітованы бакалярський, магістерський і докторський студійны програмы – русинський язык і література.

Мгр. Зденка Цітрякова і Мгр. Михал Павліч, інтерны докторанды ІРЯК ПУ, представлять далшы можности познання, котры будучіх студентів чекають в рамках студій уведжених студійных про-

грамів. Міджі нима ай семестралны перебуваня на партнерських універзітах в рамках Европской унії і таксамо в мімоевропскім контексті. Інститут має до того часу підписаний договір з Карловов універзітов у Празі, Універзітов у Новім Саді в Сербії, причім в літнім семестрі того академічного року уж проходять першы вымінны перебуваня студентів обидвох універзіт, Універзітов А. Міцкієвіча у Познані і Педагогічнов універзітов у Кракові в Польщі, Універзітов Фрідріха Шіллера в Єні і Фрайбургскон універзітов у Німецьку. Уведжени універзіты мають інституты, котры ся занимають і карпаторусиністиков або подобным програмом в рамках выходных славянських языків і можуть прияти на єден семестер студентів в рамках студентських мобіліт европского програму ЕРАЗМУС ПЛУС. Даний програм того року вывжыють студенти ІРЯК ПУ ай в часі літніх ваканцій – двоє студенти підуть на два місяці (юл – август) до Польщі, де будуть здобывати практичны скушености з роботы в народностных медіях – конкретно в інтернетовім лемківскім радію ЛЕМ.фм в Горліцях.

Окрем того, Пряшівска універзіта має підписаны білатералны договори з Высшов духовнов школов Ф. Галя в Сеґеді в Мадярьску і Торонтоу універзітов в Канаді, шпеціално заміряны на карпаторусиністичны студії, на основі яких можуть ведно реалізовати едукачны, научны і едіторскы проєкты. ●

Інформация передана п. доц. др Анном Плішковом, директорком Інституту Русинського Языка і Культуры Пряшівского Університету в Пряшові. Дякуєме.

В четвер – Здружыня Інтелігенції Русинів Словації

В четвер, в рамках Русинського Фестівалю, свою презентацию буде мало Здружыня Інтелігенції Русинів Словації. Од 15.30 год. в Піддуклянській Бібліотеці во Свіднику Люба Кральова – знана організаторка вечерніх шкіл русинського языка і видавця, а по професії соціолог – даст выклад пн. «Русины загорожены асиміляцией», а по ним запросит до дискусії. Вчас той стрічы Люба Кральова буде презентувала ефекты своїх тереновых досліджынь, в котрых зобрала такой 400 анкет, котры робила при реалізації задачи пн. «Детекция авторефлексийных барер в самоідентификации Русинів на Словації і їх спілзалежніст з (не)дотримуваньом гварантуваных людських прав на Словації в 2015 р.». На основі тых досліджынь ЗІРС зрыхтувал рапорт на тему актуальной національной ідентифікації Русинів на Словації і чыслених асиміляційных загорожынь той меншыны. ●

Богдан Ґамбаль
gambal@lem.fm

Свидницка сцена на богато

Понеділок, 23. мая 2016 р. – то початкова дата найбільшого фестивалю Русинів Словації, IV Русинського Фестивалю, котрий проходить цілий тыжден, аж до неділі 29. мая. По стрічах з представниками Музею Русинської Культуры в Пряшові, театральных пєсах, презентації Інституту Русинського Языка і Культуры ПУ і дискусийным панели, організуваным Здружыньом Інтелігенції Русинів Словації, в пятницу, як кульмінаційний пункт тогорічної події, фестиваль перенесе ся до свидницкого амфітеатру.

Од пятниці, 27. мая, місцевий амфітеатр выполнит ся не лем публиком, але і богатым чыслом выканавців, котры прикрашат тогорічне свято. Сценічний програм зачне ся од 18.00 год. выступления школярів основных шкіл, котры в фольклорным виді запрезентуют русинську культуру. Далє останеме в народно-фольклорній части, і на сцені запрезентує ся Дітячий Фольклорний Ансамбль Команичка. Пак, на закінчєня того бльоку, сцену прикрасит іщы Танцювальний Клуб Маріє Сопковой.

Севериян Косовскій
seweryjan@lem.fm

20.00 год. то такой зачаток вечерніх выступів модерных солістів та груп. Насамперед на сцену свидницкого амфітеатру выйде добрі знана цілій Словації Крістіна, котра як раз народила ся во Свиднику. Співачка в 2010 році репрезентувала Словацку Республіку на 55. Конкурсі Евровізії, што пак дало їй славу поповой співачкы не лем на домашнім музичным рынку, але і за границями Словації. Крістіна одвиділа Русинський Фестиваль уж влони, але, на жаль, не заспівала ані єдної співанкы в русиньскым языку.

Завершыньом пятниці буде выступ од 21.30 год. ансамблю Rusín Čendeš Orchestra. То модерна русиньска група, котра хоснує головні такы музичны жанры як етно, фольк та world music. В своїм репертуарі маюť народны русиньскы співанкы, котры переаранжували і переспівали на свій оригінальний спосіб. На ансамбль складат ся 6 осіб, котры, окрем чудового співу, граюť на цимбалах, гушлях, басах, гітарі та перкусії. Навязуваня до народной русиньской музыкы, котра є мила для уха, то єдно; при звуках групи мож сміло і погуляти.

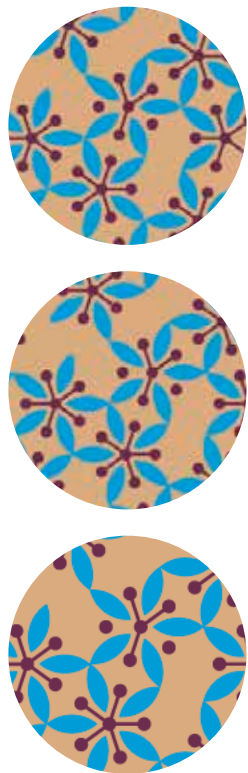
Другій ден музичных выступів во свидницкым амфітеатрі зачне ся о 15.00 год., коли гостів привитат Дітячий Фольклорний Ансамбль Вінок. По них, на сцену выйде барз добрі знана Русинам в Польщы, наша Терочка – молодіжний ансамбль Руской Бурсы з Горлиц. Ансамбль, як раз, награват тепер свою першу студийну платню, зато мож ся сподівати, же і во Свиднику будут запрезентуваны творы, котры пак будеме мати змогу чути уж на выданым альбомі. Выступ Терочки то добра нагода на стрічу і примір культуральной выміны Русинів з Пряшівщыны і Лемковины. Выступліня потвердит своєрідну нероздільність єдного народу, котрий не знат державных границ.

По выступі ансамблю з Лемковины, приде час на Фольклорний Ансамбль Вігорлят та Дітячий Фольклорний Ансамбль Маковичка, котрий наштоден фунгує при більшій Маковици. По них на сцену свидницкого амфітеатру войде Фольклорний Ансамбль Рутенія з Братиславы. То молодіжна група, котра є офіційальным репрезентацийным ансамблем організації Молоды. Русины. Рутенія была основана кінцьом 2010 р., в час 6. Русиньской забавы в Братиславі (того рока успішні концертувала в Полудньовій Америці). В дальшій части суботніх выступів буде мож взріти два добрі знаны русиньскы ансамблі: Фольклорний Ансамбль Маковиця та Піддукляньскій Умелецкій Народний Ансамбль (PULS), котрий кінцьом 2015 рока празднувал 60. річницю свого основаня. ПУНА до днес являт ся єдиным професійональным русиньскым ансамблем во світі, діючым як інституція культуры.

По фольклорній части, котра скінчыт ся близько 20.30 год., на сцені вкаже ся Ігор Куцер враз з Emotion Group. Куцер презентує ся з переспіваныма і зааранжуваныма ним народныма русиньскыма піснями, котры колиси співала мама Едні Варголя – Юлія. То оригінальне получыня оперового співу зо стильом world music, з котрым Ігор Куцер обдыл уж неєдно турне (в тым недавне в ЗША). Посліднім концертом суботнього вечера буде выступ музыка родом з Гуменного, Маріяна Чековского, зо своїм групом, котра выспіват русиньскій репертуар.

Неділя, 29. мая, то уж послідній ден свидницкого Русинського Фестивалю 2016. Зачне ся він пополудньом од 14.00 год. выступления групи Выходнярскы Шарканиці, а по них придут на сцену жены з ансамблю Свидничанка. Потім запрезентуют ся співачкы з Росы та група Волянка. До Свидника приде тіж група з Камюнкы – ведена актуальным шефом Русиньской Оброды, Мартіном Карашом, ансамбль Барвінок. По концерті камюнчан во Свиднику другій раз буде мож видіти Маковичку і старшу Маковицю.

Завершыньом IV Русинського Фестивалю в Свиднику буде гальвовий концерт знаных Кандрачовців, котры мали змогу одвидіти Свидник в попередніх едициях фестивалю. Ансамбль был оснований Андриєм Кандрачом в 2004 році і од самого початку явил ся як народна музична капеля. Кандрачовці то штырьох вызначных гудаків, котры окрем словацкого репертуару, выконуюť і русиньскы пісні. Во Сиднку напевно запрезентуют ся з істо русиньскым програмом. ●

Пьотр Буссольд – вродил ся в 1964 році. Абсольвент Академії Католицкой Теології в Варшаві (теперішній Університет ім. кард. Ст. Вышыньского). Од 1997 рока працівник державной інституції культуры Народовой Театр в Варшаві. Ініціатор і артистичний директор Театральных Стріч Інновіца, циклічні організуваных од 2008 рока при спілпрацы зо Стоваришыньом Приятелів Новиці як тіж Братством Грекокатолицкой Молодежы в селі Новица в Низкым Бескіді (9 едицій). Од 2009 рока координатор концертів джезовой і імпровізуваной музыкы в селі Новица, організуваных в рамках Медженародного Джезowego Фестівалу «Джеж Без» через Артистичне Стоваришыня «Дзига» во Львові. В роках 1980-1985 публикувал власны літерацкы творы в часописах «Радар», «Новы Медик» і «На Пшелай». В 2013 році опублікувал поетицку збірку «В танцбудзе души» в Выдавництві Найдена Музыка, котре занимає ся популяризуваньом польской традиційной музыкы як тіж «Протоплястикон». В 2015 році стипендиста Міністра Культуры і Народовой Спадковины в діліні «Анімация і культуральна едукация». Ініціатор нового варштатово-артистичного проекту, реалізуваного од 2015 рока Стоваришыньом Приятелів Новиці – «Новица – друге одкрытя»

Інновіца 2016

Моніка Тылявска
nastka@lem.fm

Театр ім. Леся Курбаса (Україна) «Формулы экстазы» подля Б. І. Антонича, Інновіца 2010, фот. Вацлав Бугно, джерело: фб-профіль Фестівалу.

Наштоден жыєте в Варшаві. Як сте нашли закуток Новица, котрий декотры называють кінцьом світа? Чым очарувало Вас тото місце і як зродила ся думка, жебы лісы, луки, потоки остали фоном і сценом для культурально-артистичных подій?

До Новиці трафил ем праві 25 років тому. Приїхал ем з приятелями на маївку. Од самого початку залюбил ем ся в тым місці, в магії той долины, в окружынню полонин, але предовшыгкым в людях, котры гын мешкают, роблят, жыют. Жытя так барз досвідчыло іх історичном і военном задуявом, але хоц перешли через вельо особистых, тяжкых пережыть, для каждого маюг одкрыте серце, усміх, добре слово. В великых містах не годен стрітити таких «люди-серця».

Артистичны традиції Новиці сігают уж ме-джевоенного періоду. Вродил ся гев выдатний український поета, дочыста пересякнений духом Лемковины – Богдан Ігор Антонич, называний декотрыма першым «екологічным поетом».

Новица остала зас артистичні одкрыта – кед мож дати таку тезу – Влодзімежом Станевскым, котрий на початку 80. років разом з групом приятелів з Театру Гардзеніце переходил країсхідной і полудньовой Польщы, глядаючы місця, котры захоронили свою культуровіст – не діткнены і занечыщены цивілізаційом – черпаючы з них інспірацію. В тій групі было вельох выдатных днес і важных для польской культуры люди м.ін. Кжыштоф Чыжевскій – основатель Осередка Культур Штук і Народів Погранича в Сейнах, Томаш Родовіч і Дорота Поровска з Тетрального Стоваришыня Хореа, Вальдемар Чеховскій – фільмовец документалиста і Ядвіга Родовіч. Особливе місце в Новиці маюг Вацлав і Ермудге Собашек з Театру Венгайды, котры приїзджают гев од вельох років зо своїма Аллилуйками.

А ціла справа з Театральныма Стрічами Інновіца зродила ся спонтанно. В лемківській хыжы під чыслом 9 жыл еден з остатніх гудаків – Йоан Шымчык. Мриял, жебы по його смерти в тій хыжы все звучала музыка, жебы была хыжом стріч артистів. Так і ся стало. Тоту традицію

ведут доднес музыкы группы Новица 9, котры предше называли ся Забжаньска Оркестра Рокова з Новиці. Они же організували гев нішовы Стрічы Артистів, на котры люде приходили стрітити ся та сотворити свобідну і не зобовязуючу обшыр творчой роботы. Але соспільны і економічны переміны в державі были причыном, же і они муслі утримати свої родины і приходили штгораз рідше. В 2007 році, будучы на вакаційях в Новиці, брал ем участ в Фестівали Етнічных Меншын, котрий організувал лемківскій ансамбль Під Кычером. Заінспіруваний том подійом, духом Стріч Артистів Новиці 9, традициями Гардзеніц і Венгайт, своїм професійным жытьом в Народовым Театр, подумал ем – чом бы зас не спрібувати воскресити того духа? В Новиці фунгувало Стоваришыня Приятелів Новиці, зосерджаючых группу пасійонатів села, котре возникло в цілі ратуваня основной школы в Новиці. Вернувшы до Варшавы, задзвонил ем до колегів, жебы

Театральна

Інновіца 2016

оповісти о тій димці. Почув ем – «очевидно, входиме в того». Написал ем до парох театральних груп, котры были прихильны мойому запрошыню. Но і ся зачало...

Новиця то місце, де – здає ся мі – люде ховают ся перед цивілізаційом, втічут од земных доброт, бесідуют НІ для того, што сучасне. Як думате, што має в собі тото місце, же гын, де привидно нич уж не може ся подіяти, об'єднує особы, котры своїма барвныма душами были бы в силі обділити тисячы місц і люди?

То барз інетересуюче звіданя. Про тото споминал ем уж перше. Стрічал ем ся з таким констатаційом, тыкаючом фестівалю, она може і добрі описує Новицю – то місце, котре є поза позом. Ту ниhto никого не удає – є таким, яким є на правду. Кажда нещъріст одраз выходит. Вшыткы підходят до себе з серцьом на долони. Така атмосфера притігат люди до себе і зближат. До Новиці приїжджают вражливі, творчы особовости – втікаючы перед циганьством, нещърістю, зо спрагом автентичной стрічы з другим человеком. Великы агломерациі не причыняют ся до возниканя таких поведінь – все є дашто до вкритя, до закомбінуваня, до зафальшуваня.

Кым сут артисты, котры принимают запрошыня на Інновіцу, або котры самы выражают охоту выступити в тых нештоденных сценічных обставинах?

Стараме ся запарашати артистів, котры знали Новицю перше, і тых, котрых творчіст видиме уявляме сой в контексті Інновіці. Не хочеме презентувати ярмачной, кричучой, комерційной штуку. Хочеме вказувати події, котры бесідуют про дашто важне, передают універсальны вартости, не-

однозначні – лишают в головах обзераюучых звіданя і рефлексії. Такых же артистів глядаме, коли робиме програм наступных едицій. Добра слава фестівалю розносит ся по державі і заграницьом од уха до уха і барз часто то самы артисты выходят до нас з ініціативом.

Для якого обзерача є тот фестіваль?

Програм фестівалю є творений так, жебы каждый нашол в ним дашто своє – зачынаючы од наймолодших по сеньорів. В тым місци мушу спомнути о феноменальным явиску - реакції наймолодших на барз поважны представліня, в котрых берут участ іх родиче. Они часто не розуміют змісту, але одбирают іх барз інтуїційні – часом барже спонтанно як родиче.

Яке значыня для фестівалю має пересікаючы ся, в особливий в тым місци спосіб, лемківска і польска культура? Ци старате ся в вынятковий спосіб оддати ей чест і зазначити ей присутність?

Тот елемент є для нас барз важный. Жытелів Новиці, Лемковину трактуєме барз поважні – все з пошаном локальной культуры. То сут нашы Газдове, котрым належыт ся пошана і чест. Не все на каждом фестівалю є лемківскій акцент, але тото не являт ся результатом ігноранції, а барже з незнаня і браку достаточной інформації о культуральній діяльности в лемківских середовисках. Роблячы на штоден в місті, не доходят до нас інформації о интересуючых ансамблях, граючых напр. традиційну лемківску музыку. З полным шапо ба; запросити ансамбль ЛемОн, котрого платні мож купити в каждом склепі, обізнити в телевизії, або найти в інтернеті – то не філософія. Нас интересує презентація лемківской культуры в ей найбарже автентичным, традиційным вымірі. Нашыма гістми были м.ін. ревелацийний ансамбль Міцне Зіля, гостили сме зо Словаціи Театр Александра Духновича, котрий є бодай єдиным на світі, котрий грат в русиньскым языку, презентували сме музично-літерацкій спектакль «Антонич в хыжы», влони нашым гостьом был молодой словацкій писменник Марош Крайняк, котрий в своїх творах тыкат русиньского світа. Надію ся, же тото коротке інтервю причынит ся в деякій мірі, жебы писати до нас (майльовий адрес найти мож на офіційном сайті фестівалю www.innowica.pl) і поінформувати о интересуючых явисках в лемківскій культурі, а мы в на міру своїх можности будеме старати ся поступенно іх вказувати на фестівалю.

Чым ріжнят ся од себе поєдны фестівалі? Ци атмосфера, специфіка, зміст змінили ся на просторі років?

Стараме ся заховати репертуарову стабільність. На просторі років фестіваль виробил сой вірну публику, котрой што рока є веце і як на ню пристало сут тото люде, котры в тым часі перебувають в Новиці, старают ся не каламутити спокій

і нормальный триб жытя жытелям села. Фестіваль фурт остає свобідным – вступ на вшыткы події є дармо – хоц мам вражыня, же одбыват ся тото зо шкодом для одбераня штукуы.

Чым для Вас особисто є Інновіца?

Одповім кус жартібливо. Інновіца то моя дітина. Быват барз нестерпна, дораз вымагат більшого фінансового вкладу і увагы. Знат вытиснути слезы, є причыном пригноблїня, злости, але барз ей люблю.

Яке місце в великом світі занимає Інновіца? Ци напр. Варшава знат Інновіцу?

В артистичным середовиску о Новици чуло вельо осіб. Часом ест і так, же коли дзвониме до даякого театрального ансамблю, або артисты, чуо слова: «Витай, як файно – ждал ем на Ваш телефон і запрошыня». Фестіваль старали сме ся не наголосняти медияльні, жебы не причынити ся до численного походу на тото магічне село. Того рока дішли сме з колегами до внеску, же капинка рекламы не пошкодит, бо подорож в тоты регіоны вымагат вельох выречынь – не є тіж властивой інфраструктуры, жебы прийняти більше осіб, прото залива нам не горозит. В квітні/апрілі, в варшавскым клубі одбыл ся бенефітовий концерт для фестівалю, в котрым доброчынні заграли вельо ансамблів з кругу альтернативной культуры.

Чого можеме ся сподівати того рока? В якій спосіб заохотили бы сте наших чытачів, жебы взяли участ в події і, предовшыткым, ци Лемкы почуют лемківскій дух на тогорічній імпрезі?

З причыны ограничених фінансовых можности, програм текучой едиції є скромнійший, што не значыт, же меньше интересуючий. Будеме мочы обізнити артистів, котры были уж гістми Інновіці і котры чуот ей атмосферу м.ін. Театр Бюро Подорожы, Театр Клініка Ляльок, Театр Сінема. Того рока не буде може спектаклярного лемківского елементу, але тіж не забываме о тым – будеме гостити Антонія Крога, визначного писменника з обшыри карпатской культуры, автора «Склепу культуральных потреб», «Лемковины» выданой видавництвом Бош. Представит він фрагменты своійой найновшой, посвяченой Лемкам, книжки. •

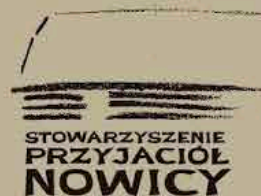
- SCHOLA WĘGAIŃY "ORIENT/OKCYDENT"
- TEATR RUCHU FORMA "TEZEUSZ 21"
- TEATR BIURO PODRÓŻY "MISTRZ GŁODU"
- NATALIA POŁOVYŃKA "KWITKA-NEWISTA"
- TEATR MAŁE MI "FINTIKLUSZKI", TUWIM TULEK
- TEATR OPowieści z WALIZKI "O RYBAKU URASHIMA"
- TEATR CINEMA "KABARET OLBRZYMÓW"
- TEATR KLINIKA LALEK "KILKU EKSCENTRYKÓW I SŁOŃ"
- JACEK ZAWADZKI "HANTIO"
- BEDNARSKA / SAVCHENKO
- ANTONI KROH
- TN COLLECTIVE
- STONERROR
- KORMORANY
- NOWICA 9
- LOOPUS DUO

IX SPOTKANIA TEATRALNE INNOWICA 2016

26-28
MAJA
2016

Organizatorzy:

NOWICA
www.innowica.pl

Інновіца 2016

101 РОКІВ ТОМУ в Талергофі...

23 МАЯ. — Перший ден Русаль. Баракы прикрашены зеліню. Во вшыткых бараках священники одправляют утреню.

Зголошам дохторьови, же подавана нам зупа до ничего, на што він одсылат мя з тым до полковника. На полуденок отримуеме рыж, а на вечерю зас тоту зупу, котру выливаме до виходка.

Дипломатичны зносины Австриї і Німеччыны з Італійом зорваны. Хор Терезинців під диригентуром Галушкы співат прекрасні. Днеска не видно взлетів аероплянів. Проходячы попри луках, чуеме музыку свірщыків і спів шковранків, вдыхаеме оживлююче тхніня, што несе го вітер од Альп.

По бараках завело ся, окрема обычных і повсякмістных блых і уш, дуже нового хробача, мурянок

24 МАЯ. — На полуденок дают «незамінену», зненавиджену ріпу, а на вечерю посліднього сорту фізолу. Зато же свята, газет не отримуеме. По полуденку дідусь Ч., здонявши боканчы і загортку, лежыт на постели і розповідат тым, што хцут го слухати, як він в молодости прекрасні в церкві читал «Апостола» і як го за тото гостил сам декан. Тоты телепаня прерыват о. Владимир М-ій, бо не давали му спати; векшына уж спит, деякы грают в «дурака», інчы молят ся, або пишут домів листы, в тихости поплакуючы, похлипууючы.

Свара Богдана Км. з Добійом. Богданови Км. роблят ревізію і карают го арештом. На другій ден, преслуханий через Тимчу і узнаний за невинного, остає з арешту звільнений.

25 і 26 МАЯ. — Слідчы власти преслухуют декотрых. Отримуеме днеска на полуденок комперяну зупу і рыж. В лагрі мало хліба, мы го не лем не отримали, але і за пінязі не годны мы го дістати. Пришол розказ, жебы тоты з Поляків, што не были на преслуханю, явили ся при лагровій брамі о першій годині полудня, на тото же преслуханя. До того часу всяку кореспонденцію передавали мы Уейскому, Мандльови, Папарі і двом варташам, і часто нашы листы не доходили до адресата; тєраз мечеме кореспонденцію до почтовой скринкы. Єдного чловека, котрий по долгым перебуваню в єдноособовій ізолятці зышол з розума, одослали до дохтора в Грацу. 50 люди з Терезина выїхало до Грацу. Кварантанну наложено на терезинській одділ одкликано.

27 МАЯ. — Перша моя візита в Романа і Євстахія Макарів, котры прибыли з Терезина. Хор, ведений через Галушкы, співат чудово. Виджу ту отців Феленчака, Пірога і інчы.

Част люди з карантанного баракы выїзджат на власний рахунок домів, в тым числі Штефан Криницькій. Священникам выплачают пенсию. Прошу дохтора, жебы казал давати єден хліб на четверо люди, бо не старчат. Дає мі одповід, же то неможливе, бо і цивільне населіня імперії не отримує більше. Дістаю на цілий барак три кавальчыкы мыдла і пару інчых дрібниц.

28 МАЯ. — Отримуеме хліб, вміщаючий в собі попри муці різовины і всякы інчы неспожывны примішкы. По тым хлібі болит нас жолудок і голова. Генерал приїзджат ревідувати лагєр. Він милостиво принимат вшыткы скаргы. Баракы білят вапном. Гвоздевській вказує генералови хліб. Штырия обнята военным станом. Хліб подорожал о 4 гелеры. В бараках заведено варты пожаровой стражы.

29 МАЯ. — Дають нам два дни наперед гіркій хліб. Цілу ніч ішол дощ. З нашого баракы преносят до 19. девятеро люди, в тым числі Сеньку Брунарского і Червіньского. Чужынців (громадян інчой державы – ПТ) Круля і Вуйціка преносят до 10. баракы. Тых, котры были під карантанном, заміст выпустити їх на свободу, зас – без поясніня причыны – поміщают до бараків, стримавшы їх звільніня на час неограничений (Befehl ist Befehl!). Отримуеме за три короны часопис «Universum». При кантині урядили фонтанну. З газет маме: «Neue Freie Presse», «Gratzer Tageblatt» і «Курьєр Вінській» (віденській – ПТ).

ТЕОФІЛЬ КУРИЛЛО

Дневник Лемка з Талергофу

(Лемківській Річник 2004, з великоруского языка перевод Петро Трохановській)

Сканзен

Шторік ся в рамках програму Уряду влады Словацькой републіки під назвов *Культура народностных меншын* і міджі Русинів розділять тісячі і тісячі евр. Як уж із назвы програму вычитать і школярь пятой класы – грошы бы мали іти на культуру народностной меншыны. Ём пересвідченый о тім, же до культуры даного народа належыть і язык. Без языка бы ём повів, же іде скоріше о народностный сканзен, конзерву лем не о культуру.

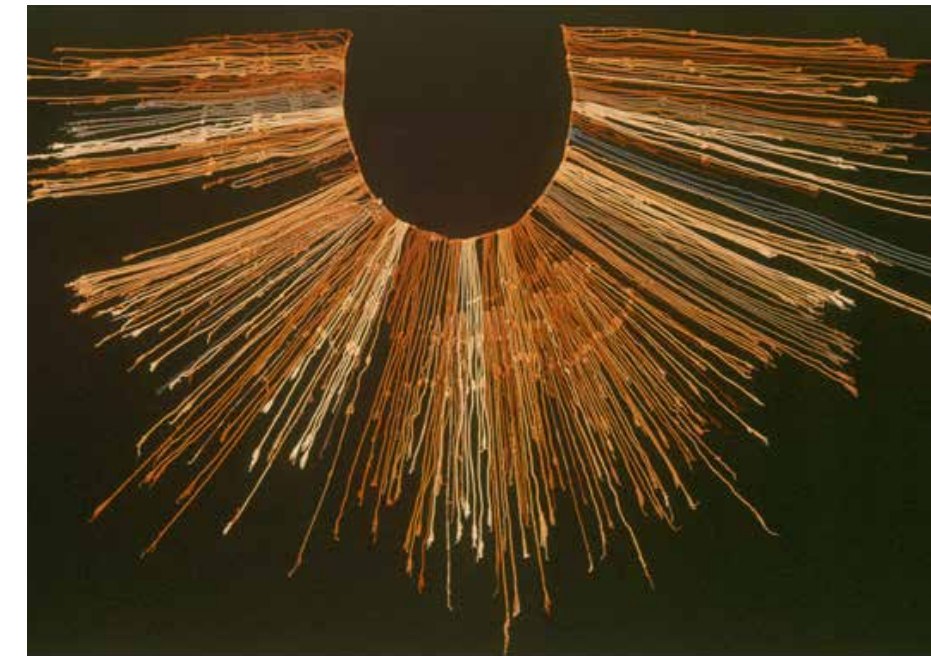
Напрік тому, же ся каждый рік зробить много подій, котры суть підпорены із *Культуры народностных меншын*, докінця барз много добрых і хосенных, коло векшыны вшыткых зробленых подій, і тых добрых, і тых, коло котрых ся чоловік імає за голову, ся стрічам із єдним і тым самым проблемом. Не мам то пораховано, но ём пересвідченый, же одгадом аж коло 80 процент вшыткых подій, котры маюць робити Русины про Русинів, за

грошы выдїлены на русиньску культуру, не має на своїх пропагачных материалах ани єдної «руської» буквы і вшытко є одкомуніковано в рамках пропагації лем по словацькы.

Хоць розоберати быв ём ту міг досправды якбач хоцькотру із одгадованых 80-ох процент із грантів підпореных подій, і вірьте тому, же кідь є мій одгад планый, так скоріше в тім, же ём дав іщі мале чїсло, як в тім, жебы ём то пересади, замірям ся на подію, котра бы мала быти нашов «першов лігов», і котрій ём ся коло їй выникнута барз тішыв.

Вже од понеділька нас у Свіднику чекать тыждньовый *Фестивал культуры Русинів Словеньска*. Кідь ся у 2013-ім році організовав першыраз, досправды ём був радый. Фестивал дістав і моралну підпору од Округлого стола Русинів Словеньска (ОСРС), докінця ся там зробило святочне засіданя русиньской платформи. Фестивал

«Ём пересвідченый о тім, же до культуры даного народа належыть і язык. Без языка бы ём повів, же іде скоріше о народностный сканзен, конзерву лем не о культуру»»

ём брав, і нелем я, а і цілий ОСРС, як добру думку, жебы зробити конкуренцію українізачному фестивалу у Свіднику, котрый ся там організує уж веце як шість десятков років, і котрый доднесь баламутить Русинів. Хоць до тепер не стало ся то, же кідь зачнуть Русины робити властный фестивал, Українці ся возьмут і скінчать, як собі то наївно думали дакотры з нас, і так ём пересвідченый, же наш фестивал у Свіднику днесь має своє місце, же є з рока на рік якостніший, же з рока на рік є то досправды все програмово веце і веце русиньске, нароздїл од многих інших фестивалів, де мож чути і видіти вшытко, лем не Русинів. Но з чім не можу быти спокійный, то є ціла комунікація і пропагація фестивалу.

Фейсбукowy фанпейдж свідницького фестивалу комунікує чїсто по словацькы. То уж ани не є, же по русиньскы латиніков, бо не знаме писати азбуков, але чїсто по словацькы. Интернетовый сайт правда має і русиньску верзію, но по русиньскы ся там дочітате лем основны інформації, котры ся з рока на рік не мінять – не треба їх наново тлумачіти. Із актуальных інформацій тогорічного програму ся там чоловік по русиньскы не дочітатє нич, окрім днів окремых подій. Кідь ся потім чоловік поспотрїть на програм і видить, же там має мати почас тыждня Здружіня інтелігенції Русинів Словеньска лекцію і бісїду на тему *Русины в огрожїню асімілації*, тисне ся до рота вопрос, ці є лекція іншпїрована чїсто словацьков орга-

На фотографії: Вказаня записаня тексту в старій системі записованя і рахованя Інків – Кіпа. Жрїдло: Вікіпедия.

нізаціов і пропагаціов фестивалу.

Уж ани не знам, ці найвекшым *faux pas*, або найвешков слабоумностьов, котра гранічить із ображїньом, было про мене публікованя холем основного плагату з програмом. Кідь ся чоловік потішыв, же «конечні холем дашто» были організаторы валушны зробити по русиньскы, немило чоловіку выбило очі, же є то «Програма протягом тижня». Гей, точно так. На русиньскім плагаті писано по українськы. Значіть, свій «бой» проти українізачного фестивалу організаторы того русиньского якбач дістали до фазы «воюй їх збройов». Хотїло бы ся сміяти, кібы то не было так смутне.

Досправды не мам нич проти того, жебы фестивал у Свіднику був. Докінця му жычу успіх. І як ём спомянув выше, то то не є проблем лем того фестивалу. Лемже покля фестивал має быти тым «топом» в русиньскій культурі на Словакїї, покля то докінця є фінанцовано із грошей на русиньску культуру, пак бы і комунікація фестивалу мала быти по русиньскы. Не хочу ся мішати до того кілько фестивал дістав, є то здібность організаторів і рішаня комісії, котру організаторы своїм грантом пересвідчили. І є то в порядку. Но з тых грошей бы ся могло дати пару евр дакому, хто ся о русиньску комунікацію постаратє. Без языка то не буде фестивал русиньской культуры, але сканзен, де ся прийдемо посмотрїти на дашто хоць шумне, але мертве. І кутїй смерти таким способом помагать і фестивал. ●

Петро Медвідь
petro@lem.fm

Події в найблизшым тыжні:

23.05.2016
Русиньскій Фестиваль во Свиднику
 Презентація Музею Русиньской Культуры в Пряшові
 Піддукляньска Бібліотека,
 Свидник, 15.30

2
24.05.2016
 Матуры 2016
 Матуральний еґзамін з лемківского языка

6
25.05.2016
 «Корчма під зеленым стромом (Словацька рапсодія по русиньскы)»
 – друга премєра в ТАД
 Театр Александра Духновича,
 Пряшів, 19.00 год.

1

Rusinsky festival

5

25.05.2016
Русиньскій Фестиваль во Свиднику
 Презентація Інститу-ту Русиньского Языка і Культуры ПУ
 Середня Здравотна Школа, Свидник,
 11.00 год.

3

24.05.2016
Русиньскій Фестиваль во Свиднику
 «Дівчатко і жебрак» – песа
 Дім Культуры, Свидник, 09.00 год.

4

24.05.2016
Русиньскій Фестиваль во Свиднику
 «Фантазія» – песа Театру Александра Духновича
 Дім Культуры, Свидник, 19.00 год.

7

26.05.2016
Русиньскій Фестиваль во Свиднику
 Презентація Здружыня Інтелігенції Русинів Словаці
 Піддукляньска Бібліотека,
 Свидник, 15.30

8

27.05.2016
IX Бінале Лемківской/ Русиньской Культуры
 Перший ден події
 Крениця

9

27.-29.05.2016
Русиньскій Фестиваль во Свиднику
 Гальовы концерты
 Амфітеатр, Свидник

10

28.05.2016
IX Бінале Лемківской/ Русиньской Культуры
 Другій ден події
 Крениця

11

28.05.2016

Церкви – ровером через Лемковину
 вернісаж выставки
 Церков свв. Космы і Даміана,
 Бортне, 16.00 год.

В лемківскій церкви свв. Космы і Даміана в Бортным, яка тепер являть ся одділом Музею Дворы Карвацянянів і Гладышів в Горлицях, буде проходил вернісаж выставки знімок пн. Церкви – ровером через Лемковину. Автором знімок єст Каміль Палюшек. Выстава потырват до 30. червця/юнія 2016 р. Вступне дармо.

Скоропис

тар Петра Медвідя (так – і по російськи, і по українськи, і по русинськи, така єст форма другого одмінка єднини назвиска нашого редактора – то таємне знаня для деяких українських журналістів), в котрым автор жаліє над тым, же Русинській Фестиваль во Свиднику не мат порядных описів по русинськи. Зато од того мате панрусинській тыжденник ЛЕМ.фм+ – о вшыткых фестівалях, котры проходят в тым тыжни, прочытате лем по русинськи. Свидник, Біенале в Креници, ачий Інновіца, хоц має мало наших акцентів. І то вшытко в языку, о котрым пацятина – взором комуністів – бесідує, же го неє. Такій то парадокс.

Демко Трохановскій

demko@lem.fm

Ага, іщы єдно. Не зато розписуєме ся о тых вшыткых фестівалях, жебы зазначыти, же будут. Будеме на них і мы (жебы сме лем мали змогу на вшыткы акції до-терти), але і Вас сердечно на них просиме. Знам, же в Польщы товды долгій вікенд і може заплянували сте уж ґрілюваня, але ґрілювати мож і на Лемковині, і на Пряшівській Русі. Рекомендуєме куряче, або коровяче мясо, бо пацяче уж ся планно тямит.

Но і вышло, же нас порядні чытате. В посліднім номері тыжденника ЛЕМ.фм+ поминули сме «Скоропис», але не треба было долго ждати на звіданя – а де він ся стратил? Посліднім часом ани неє як ся в голову пошкрябати – тільки ся діє. Але само того, же дотерли сте аж до того місця, мож назвати героїчним чыном, бо тот номер тыжденника толстий (і так не вшытко повело ся змістити). Написал бы-м «Слава Вам, герої», але не напишу, бо тот заклик тямит ся мі лем з героїзмом українських націоналістів, котры жебы пацифікувати Русинів на Лемковині, братали ся з Гітлером вчас II Світової Войны, а такы поставы сут загорожены каром за пропагуваня фашыстовской ідеології.

О грубости того чысла тыжденника уж єм писал, але треба додати, же то не лем наступний номер, а десятый запоряд номер! Маме малий ювілей, хоц його треба было ся скоро сподівати, кед взяли сме сой таку форму представляня інформацій о Русинах во світі. Почестувати, єм ся почестувал. Але вартат подякувати вшыткым працівникам, спілпрацівникам, чытачам і прихыльникам тыжденника ЛЕМ.фм+, бо то Вы творите фінальний вид нашой ґазеты. Напишу лем тільки: в імени редакції – барз Вам дякую!

Чудачний тот десятый номер тыжденника. По правді, «Скоропис» являт ся ту покус вступным словом, котрым переважно зачынам każde чысло. До стандартной формы іщы буде нагода вернути, але тепер – інакше. Най Вас не чудеє окладинка і «зміст-заміст» вступняка, бо о пацятині іщы неодола напишеме. О браку журналістичной ретельности героїв писал єм в попереднім номері, а – як видно – до пацятины од ней недалеко. Буде іщы континуация пацятины, зато почекаме і напишеме.

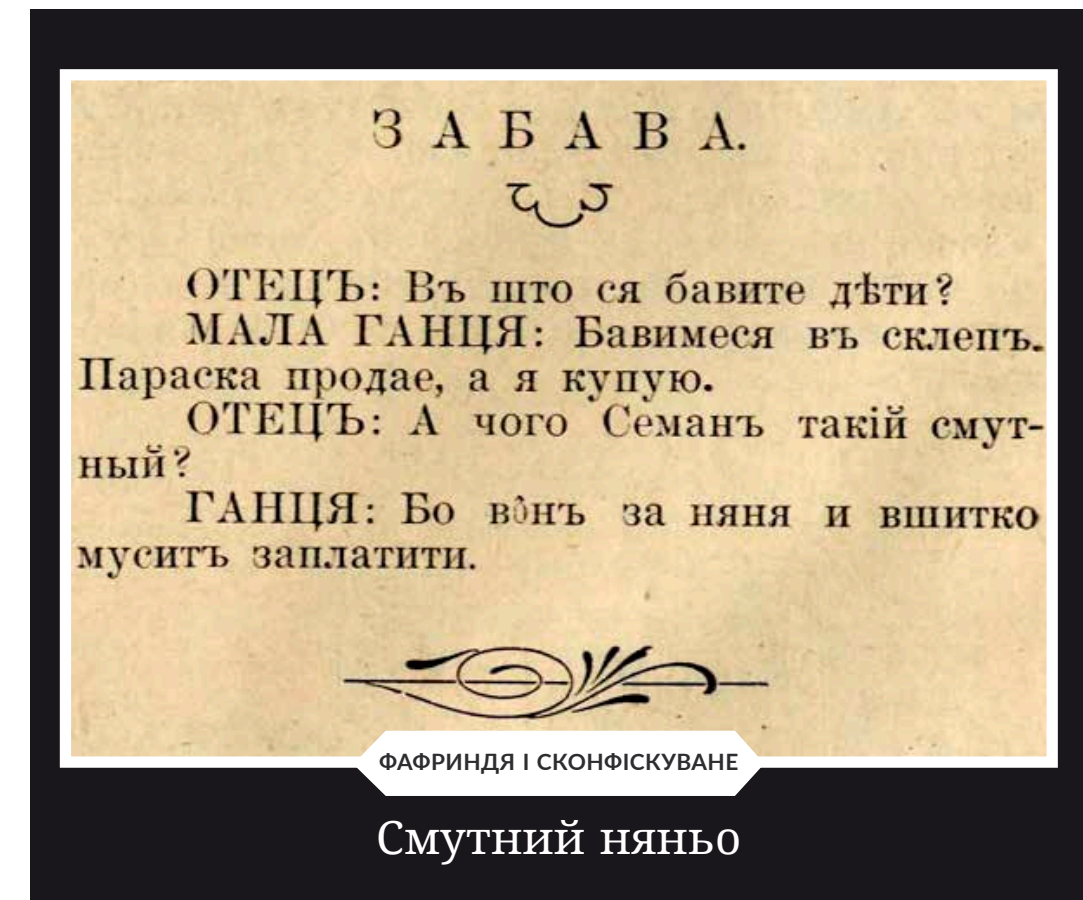
Тільки бы было до писаня, кед бы то был вступняк... О матурі з лемківского языка і тогорічній єдиній матурантці певно напишеме о тыжден. Пришла мі до головы єдна істотна справа. В части «Погляды» прочытате комен-

ЛЕМКО

ГАЗЕТА ДЛЯ НАРОДА.

надаваная на языкѣ, наближенномъ до лемкованого говора.

«ЛЕМКО» – ґазета для народа – ч. 7 за 1912 р., дає доказ того, же не каждая забава быват весела. Трафляют ся такы забавы, што декотрым приносят смуток. Очевидна правда лем така - тот ся тішыт, хто ся тішыт на кінци.

Богдан Ґамбаль
gambal@lem.fm

- SCHOLA WĘGAI TY "ORIENT/OKCYDENT"
- TEATR RUCHU FORMA "ZEZEUSZ 21"
- TEATR BIURO PODRÓŻY "MISTRZ GŁODU"
- NATALIA POŁOŹYŃKA "KWITKA-NIEWIĘSTA"
- TEATR MAŁE MI "FIŃTIKLUSZKI", TUWIŃM TULEK
- TEATR OPOWIEŚCI Z WALIZKI "O RYBAKU URASHIMA"
- TEATR CINEMA "KABARET OLBRYMÓW"
- TEATR KLINIKA LALEK "KILKU EKSCENTRYKÓW I SŁOŃ"
- JACEK ZAWADZKI "NANTIO"
- BEDŃARSKA/SAYCHENKO
- ANTONI KRON
- TN COLLECTIVE
- STONERROR
- KORMORANY
- NOWICA 9
- LOOPUS DUO

IX SPOTKANIA TEATRALNE INNOWICA 2016

26-28
MAJA
2016

Organizatorzy:

STOWARZYSZENIE
PRZYJACIÓŁ
NOWICY

NOWICA
www.innowica.pl

STOWARIANNA LEŻYB
SŤIVTOVA RAĀDA RUSYNIV
І МІСЦЕВІЙ УРЯД в КРЕНЦИ

просят Вас на

IX МІДЖЕНАРОДНЕ БІЕНАЛЕ ЛЕМКІВСКОЇ / РУСІНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ КРЕНЦИЦЯ '2016

ПРОГРАМ

27 мая (пятница)

- 13.30 – панихда над гробом Елифана Дровняка – Никифора
- 14.30 – зложыня квіта під Памятником Никифора; хоровод ансамблів
- 15.00 – одкрыта выставы русинських творців
- 15.00 – **I КОНЦЕРТ** з участю ансамблів з Польщы, Словацїи, Угріи і Україны; вручыня Премї ім. Василя Турока-Гетеша
- 19.00 – театральний спектакль – *О двах генералах* в выкананю Театру Александра Духовича в Пряшавї
- 21.00 – літературна бесїда – пенсийон „Мева”

28 мая (субота)

- 9.00 – засїдана Світової Рады Русинів (заперта сесия)
- 12.00 – популярно-наукова сесия посвячена сучасній русинській культурї – пенсийон „Мева”
- 15.00 – **II КОНЦЕРТ** з участю ансамблів з Польщы, Румунїи, Словацїи, Сербїи і Хорвацїи
- 17.30 – заперта IX Біенале Лемківскої / Русинської Культури

Організаційне Бюро Біенале, выставы і выступы ансамблів – Головна Пляльня

Зреалізувано за фінансової підпорки Міністерства Внутрішніх Справ і Адміністрації та ринкової допомоги Місцевого Уряду в Крениці

Медіальний патронат:

Ministerstwo
Spraw Wewnętrznych
i Administracji

GAZETA
Krakowska
Besida

AEM.fm

LEM.fm+

Русинський фестивал

Фестивал культури Русинів Словакії
23. – 29. мая 2016
Свідник

Крістіна (s) Маріян Чековський

Кандрачовці - Галаконцерт

ticketportal

передпродаж

ціна применливо: 5 Евро до 22. 5. / 7 Евро до 29. 5.

Програма протягом тижня

Пятниця, 27. мая 2016

- 18:00 МШ і ОШ (Свідник і околиця)
ДФК Команічка
Дед Свідник
Танечный клуб у МС
Крістіна
- 20:00 Крістіна
- 21:30 Русин Чендеш Орхестра

Неділя, 29. мая 2016

- 14:00 ФГ Барвінок
ДФГ Маковічка
ФГ Маковіця
СГ Волянка
СГ Роса
СГ Выходнярьскы Шарканиці
- 16:00 Кандрачовці – Галаконцерт

Субота, 28. мая 2016

- 15:00 Терочка (Польща)
ФГ Вігорлат
ДФГ Вінок
- 17:00 ФГ Рутенія – солісты
ДФГ Маковічка
ФГ Маковіця
- 19:00 ПУЛЬС
- 20:30 Ігор Куцер Emotion group
- 22:00 Маріян Чековський
- 23:00 Радіа Русин ФМ і Лем ФМ
- русинська забава

Програм
ся може змінити.

Резальовано з фінансової підпорки Уряду влади Словакської республіки
- програм культура народности меншын 2016.

Проект фінансово підпорка Пряшавський самостройный край.

Оважений організатор
Окредна організація
Русинської оброби у Свіднику

Словаурганізаторы
Місто Свідник
Підукляньскый освітній центр

Покровительство
Его ексцелленція Андрій Кіска,
президент СР

Партнеры

V+S Welding
BYTSERVIS

DUKLA

SAVOY

BYSTRICA

elfa

BYSTRICA

BYSTRICA

BYSTRICA

SPIDGAS

B&G world

BYSTRICA

BYSTRICA

BYSTRICA

BYSTRICA

BYSTRICA

BYSTRICA

BYSTRICA

BYSTRICA

BYSTRICA

BYSTRICA

BYSTRICA

BYSTRICA

Медіальны партнеры

BYSTRICA

DUKLA

BYSTRICA

BYSTRICA

BYSTRICA

BYSTRICA

BYSTRICA

BYSTRICA

BYSTRICA

BYSTRICA

BYSTRICA

BYSTRICA

BYSTRICA

BYSTRICA

Понеділок, 23. мая 2016

- 15:30 Піддукляньска книжниця:
Активіты СНМ - Музея русинської
культуры у Пряшавї (лекція і бесїда)
- офіційне отворїня фестивалу

Середа, 25. мая 2016

- 11:00 СЗШ міл. Самарітана:
Інштут русинського языка
і культуры Пряшавської універзіты
у Пряшавї - Русинський язык
в освітнім системї на Словакії
і за границями (лекція і бесїда)

Віторок, 24. мая 2016

- 9:00 Дім культуры:
ЗУШ Дівчатко і жebraк
- 19:00 Дім культуры:
ТАД Пряшів - Фантазія

Четвер, 26. мая 2016

- 15:30 Піддукляньска книжниця:
Здружїня інтелігенції Русинів
Словакії - Русины в огрожїню
асімїляції (лекція і бесїда)